

Nr 107.

Av herr **Senander**, om ökat anslag till avlöningar till icke-ordinarie personal vid tullverket.

Under sjunde huvudtiteln C. Skatte- och kontrollväsen, Tullverket, har företagits en nedprutning av avlöningskostnaderna med i runt tal 400 000 kronor. Minskningen anges böra i sin helhet hänföras till icke-ordinarieposten.

Nedskärningen är en följd av den s. k. besparingsutredningens förslag, som förordar en generell nedskärning av avlöningsanslagen inom statsverken med 5 %, vilken emellertid i statsverkspropositionen nedsatts till 3 %. Vissa myndigheter ha undantagits från en generell beskärning av avlöningsutgifterna. Dit höra militärväsendet, domstolarna, universitet, högskolor, allmänna undervisningsanstalter, de statliga sjukhusen m. fl.

Besparingsutredningen har beträffande ifrågavarande besparingsåtgärd bland annat anfört:

»Besparingsutredningen är fullt medveten om att den största svårigheten vid en tillämpning av en så schematisk besparingsåtgärd som den föreslagna ligger däri, att förhållandena inom olika ämbetsverk kunna vara väsentligt olikartade. Dels är standarden olika inom olika verk. Vissa myndigheter äro i förhållande till förelagda uppgifter förhållandevis väl tillgodosedda, medan andra arbeta under knappare villkor.»

Detta är det minsta som kan sägas om den drastiska åtgärden att, utan en föregående undersökning av förhållandena inom olika verk, föreskriva en generell minskning av icke-ordinarie anslaget. Ingen lär kunna med skäl bestrida, att personaltillgången inom sådana verk som statens järnvägar, postverket, telegrafverket m. fl. sedan lång tid tillbaka varit så knapp, att man med fullt skäl kunnat tala om arbetshets, vilken inte bara varit till skada för personalen utan även för den trafikerande allmänheten. Att under dylika förhållanden och utan någon som helst föregående undersökning om de olika verkens behov föreslå en generell personalminskning kan inte undgå att väcka förvåning, även hos de icke initierade. Det är också uppenbart, att den föreslagna åtgärden kommer att väcka den starkaste irritation bland de statsanställda, som redan tidigare utsatts för svåra påfrestningar i form av dåliga löne- och arbetsförhållanden.

Inom tullverket är personalbristen sedan många år tillbaka en konstant företeelse. Under efterkrigsåren, med dess starka ansvällning av sjötrafiken, ha förhållandena ofta varit rent kaotiska. För närvarande är trafiken i vissa hamnar enorm, och personalen pressas till det yttersta. Detta gäller både bevaknings-, tullbehandlings-, biträdes- och kontorspersonal. Det kan påvisas flera fall av sjukanmälningar under längre eller kortare tid på grund av överanstängning.

De lokala tullmyndigheterna ha gjort upprepade framställningar om utökning av personalen, men oftast utan resultat. Inte ens nyanställning för täckande av genom avgång uppkomna luckor förekommer numera. Detta i

trots av att det icke bara handlar om »normal» avgång på grund av pensionering etc., utan även att ett icke ringa antal yngre befattningshavare lämna tullverket på grund av de synnerligen ogynnsamma löne- och arbetsförhållandena.

För att så långt möjligt tillgodose trafikens fordringar på betjäning ha de lokala tullmyndigheterna allt oftare eftersatt gällande arbetstidsföreskrifter. Vid de tillfällen av rusning i trafiken, då personalen mest varit i behov av skydd mot överanstängning och fysisk och psykisk utnötning, har skyddet berövats den genom att viktiga arbetstidsföreskrifter helt eller delvis satts ur funktion. Vad detta betyder för personalens arbetsglädje och intresse för tjänsten är icke svårt att räkna ut. Med hänsyn till de oerhört ömtåliga och grannliga arbetsuppgifter som tillkomma tullverket måste ett sådant förhållande i sista hand lända till skada för statens intressen. Det betyder inte besparingar utan raka motsatsen.

Emellertid har icke ens den drastiska åtgärden att tumma på arbetstidsföreskrifterna varit till fyllest. Viktiga bevakningsåtgärder måste i stor utsträckning eftersättas för att trafiken inte skall hindras. Den viktiga bevakningen av tullbelagt gods, för vilket tullverket ansvarar till dess tullavgift erlagts och godset utkvitterats, är långt ifrån effektiv på grund av personalbristen. Det inträffar inte sällan, att en enda befattningshavare får bevaka miljonvärden i ett varuskjul medan hämtning av gods sker på flera håll. Vid sådana tillfällen kan givetvis inte vare sig en effektiv bevakning av godset eller kontroll över utlämnandet ske. Det är underligt att de i och för sig betydande stölderna i hamnarna inte äro än mera omfattande än vad de i dag äro. Att inte heller övervakningen till förhindrande av smuggling från fartyg är tillfredsställande ligger i sakens natur. Vad som här sagts om gods- och fartygsbevakningen gäller också andra tullverket åliggande kontrolluppgifter. Det torde stå klart även för den icke initierade, att denna slentrian kan medföra ett avtrubbande av personalens förståelse för meningen med tullverkets uppgifter.

För att närmare illustrera vad som här ovan anförts såsom karakteristiskt för förhållandena i allmänhet inom tullverket skall här i korthet beröras förhållandena vid centraltullkammaren i Göteborg. Där har personalbristen efter krigsslutet ständigt förvärrats för att slutligen närma sig katastrofstadiet. Till belysning av trafikens ökning skall här endast anföras, att antalet inklarerade fartyg under år 1949 utgjorde 4 523, vilket är ett toppresultat. Men år 1950 hade antalet stigit till 5 270, vilket utgör en ökning på ett år med icke mindre än 747 fartyg. För utgående fartyg voro siffrorna 5 636 år 1949 och 6 542 år 1950 eller en ökning av 906. Den värsta belastningen i mannaminne inträffade under hela sistlidne december månad och är alltjämt för handen. Antalet på sjötullavdelningen inklarerade fartyg kunde på en enda dag uppgå till 50. Kajer och varuskjul ha varit överfyllda av gods, och fartyg ha inte kunnat beredas kajplatser utan fått ligga överksamma på redden.

Denna starka trafik har pressat tullpersonalen till övermått. På sjötullavdelningen har det förekommit en arbetstid för vissa befattningshavare på

12—14 timmar om dagen. På grund av det myckna övertidsarbetet i hamnen har nattvaktsstyrkan ofta uppgått till 100—115 man. Under avsevärda tidsperioder förrättar personalen nattvakt eller övertidstjänstgöring varannan natt eller kväll. Under december månad var antalet extra nattvakter cirka 500 med ända upp till 50 per kväll.

Härigenom har personalen fått en söndertrasad arbetstid med åtföljande extrautgifter för måltider och spårvagnsresor utan att erhålla något vederlag och inte ens kontant övertidsersättning. Sådan förekommer som bekant endast undantagsvis i statstjänst.

Tullmyndigheterna i Göteborg, som förgäves anropat generaltullstyrelsen om personalförstärkning, ha måst tillgripa den utvägen att sätta fastställda tjänstgöringslistor ur kraft. De i dessa listor fastställda s. k. avkortningsdagarna ha slopats i strid mot gällande föreskrift, att plan eller turlista skall hållas inom ramen för det för månaden fastställda timantalet. För andra grupper har arbetstiden utökats med en timme per dag.

Dessa åtgärder, som gå ut över personalens rättmätiga krav på en rimlig arbetstid och någorlunda ordnade förhållanden i övrigt, ha drivit personalens tålmod till bristningsgränsen. Ett icke obetydligt antal av de yngsta och vitalaste krafterna ha slutat sina anställningar och sökt sig till andra arbetsområden. Andra ha begärt tjänstledighet under längre eller kortare perioder för att pröva på annat arbete. Andra åter anse att man bör vägra att göra extra natttjänst. Denna utveckling är ingenting att förvånas över. Tjänstgöring i stor utsträckning varannan kväll för en dålig lön och utan att kunna ens erhålla kontant ersättning för övertidsarbetet kan självfallet inte befordra vare sig trivsel eller ansvarskänsla. Med den personal- och lönepolitik staten nu praktiserar är det icke möjligt att behålla eller anställa förstklassig arbetskraft.

Mot bakgrunden av vad som här anförts torde det stå klart, att en nedprutning med 400 000 kronor av icke-ordinarieanslaget för tullverket kommer att få konsekvenser, som ytterst gå ut över statsverkets intressen. Den leder till ett ytterligare förvärrande av det oeffterrättlighetstillstånd, som tar sig uttryck i eftersättandet av personalens rättigheter och ett äventyrande av tullverkets ömtåliga och för statens intressen ytterst betydelsefulla **uppgifter**. Det bör i detta sammanhang framhållas, att de ökade priserna på sprit och tobaksvaror givetvis komma att öka smugglingen av dessa varor. Enbart ur denna synpunkt hade det varit befogat att i stället *öka* icke-ordinarieanslaget för tullverket. Då nu tvärtom en minskning föreslås kan detta icke medföra annat än att den tänkta besparingen förbytes i sin motsats.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta höja det av Kungl. Maj:t under sjunde huvudtiteln C. Skatte- och kontrollväsen, Tullverket, föreslagna beloppet av 6 870 000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie personal med 400 000 kronor eller till 7 270 000 kronor.

Stockholm den 23 januari 1951.

K. Senander.